

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

שופטים

(חלק בט שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת שופטים, ל' מנ"א-א' אלול, ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

שופטים

קיום העולם⁴, און דעריבער איז דער אויבערשטער נישט מוותר אויף אַ הנהגה וואָס איז בסתירה צו „דין“⁵; אָבער ווי פאַסט צו זאָגן „מכל מה שבראתי איני אוהב אלא את הדין“?

(ד) פון דעם וואָס דער מדרש גיט אַ משל פון „הי' אוהב את הקטן יותר מכולן“ איז מובן, אַז די חביבות פון אידן („עם שאני אוהב“), צוליב וועלכער דער אויבערשטער גיט זיי דעם ענין פון „משפט“, איז בדומה צו דער חביבות פון אַ בן קטן דוקא. ומהאי טעמא ברענגט ער (אין נמשל) דוקא דעם פסוק „כי נער ישראל ואהבהו“ (און נישט פריערדיקע פסוקים ובחומש: „מאהבת ה' אתכם“⁶, „כי אהבך ה' א"י“⁷, וכיו"ב) – ווייל דאָ (אין דעם ענין פון נתינת משפט ודין) איז נוגע דוקא די חביבות מצד דעם וואָס אידן זיינען „נער“ (ישראל), בן קטן דוקא.

(4) אבות ספ"א (הובא ביל"ש ריש פרשתנו): על ג' דברים העולם קיים כו'. וראה הנסמן בהערה 7.
(5) ראה בארוכה טור ריש חו"מ. וש"נ.
(6) ועוד: איך מתאים הביטוי „אהבה“ בנוגע לדין ומשפט (ע"ד השאלה בד"ה שופטים ושוטרים תרל"ג (קה"ת, תשט"ז) בנוגע ללשון „שמחה“ שנאמר בשייכות למשפט, ד"מ מהו השמחה כו').
(7) ראה טור שם בתחלתו (מפ"י רבינו יונה). וראה פרישה שם בארוכה ד"א, אין שייך לומר שבשביל דין אמת ושלום נברא העולם שהרי אינם אלא ביטול ושמירה מקלקול כו' אבל אין להם** ית' בעצם אותם ג' שום כבוד או נחת רוח. ע"ש.
(8) ואתחנן ז, ח.
(9) תצא כג, ו.

א. אויפן פסוק „שופטים ושוטרים (תתן לך)“ שטייט אין מדרש רבה¹: „א"ר לוי, למה"ד, למלך שהיו לו בנים הרבה והי' אוהב את הקטן יותר מכולן והי' לו פרדס אחד והי' אוהבו יותר מכל מה שהי' לו, אמר המלך נותן אני את הפרדס הזה שאני אוהבו מכל מה שיש לי לבני הקטן שאני אוהבו מכל בני, כך אמר הקב"ה, מכל האומות שבראתי איני אוהב אלא לישראל שנאמר² כי נער ישראל ואהבהו, מכל מה שבראתי איני אוהב אלא את הדין שנאמר³ כי אני ה' אוהב משפט, אמר הקב"ה, נותן אני מה שאהבתי לעם שאני אוהב, הוי שופטים ושוטרים“.

איז נישט מובן:

(א) דער צוועק פון אַ משל איז דאָך צו מוסיף זיין ביאור אין נמשל – וואָס גיט צו בנדו"ד דער משל („למלך שהיו לו בנים הרבה כו' והי' לו פרדס אחד כו'“) אויפן נמשל?

ובכלל – דאָס וואָס מען גיט אַ דבר חביב ביותר צו דעם וואָס איז אוהב ביותר – איז אַן ענין פשוט וואָס פאָדערט נישט קיין משל!

(ב) לרוב הפשיטות – איז נישט מובן דער „דומה למלך“ – באַ יעדער מענשן איז דאָך דאָס אַזוי?

(ג) ווי איז מתאים צו זאָגן אַז „מכל מה שבראתי איני אוהב אלא את הדין“? „דין“ איז טאַקע אַן ענין הכרחי צוליב

(* כ"ה בדפוס ראשון (99א"מ תע"ב). ולפניו אבל אם (לכא' ט"ט) אין.
(** כ"ה גם בדפוס ראשון. וצ"ע ק).

(1) פ"ה, ז.
(2) הושע יא, א.
(3) ישע"י סא, ח.

עס איז דאָך אָבער ניט מובן טעם הדבר – פאַרוואָס אַזאַ חביבות מיוחדת צו „משפט“ ביז אַז דערפאַר האָט „משפט“ מער שייכות צו אידן ווי אַנדערע רע עניני תומ"צ? – ס'איז דאָך לכאורה פאַרקערט, כנ"ל.

אויף דעם איז ר' לוי מקדים דעם משל פון „מלך שהיו לו בנים הרבה כו' והי' לו פרדס אחד כו'“, וואָס דער משל פון „פרדס“ איז בדיק ובהדגשה: דער חילוק צווישן פרדס און שדה איז, וואָס אין אַ פרדס וואָקסן פירות, פרי העץ, „שאינם מוכרחים לצורך קיום החיות“¹⁷, און „אינן אלא להתענג בהן“¹⁸ – און בשדה וואָקסט (בעיקר) תבואה, וואָס איז אַ מזון הכרחי „לצורך קיום חיות“¹⁷.

דערמיט מאַכט ר' לוי קלאַר, אַז דאָ רעדט זיך ניט וועגן „משפט“ סתם. משפט בכלל איז אַן ענין הכרחי פאַר קיום העולם (כנ"ל), נאָר המדובר איז וועגן אַ סוג מיוחד אין משפט, וועלכער איז בדוגמא צו פרדס, וועלכער ברענגט „תענוג“¹⁹ (און דערפאַר איז דער פסוק מדגיש „אני ה' אוהב משפט“ – ווייל אַ זאך וואָס שאַפט תענוג איז פאַרבונדן מיט דעם רגש האהבה והחביבות).

און דער סוג מיוחד פון משפט איז: א) געגעבן געוואָרן צו אידן דוקא, און ב) דאָס איז פאַרבונדן דערמיט וואָס די חביבות פון אידן ביים אויבערשטן איז בדוגמא צו דער אהבה צו אַ בן קטן דוקא – „נער ישראל ואהבהו“, כדלקמן.

(17) ב"י לטא"ח סר"ז. וראה שו"ע אדה"ז שם.
(18) טור שם. וראה ב"י ושו"ע אדה"ז שם.
(19) ראה גם נתיבות עולם (להמהר"ל) נתיב הדין בתחלתו: ולכן נקרא המשפט פרדס שהוא טיול ושמחה (אבל שם, שזהו, בעבור שהוא דבר מחוייב ומוכרח". ע"ש.
ולהעיר אשר במלך מוכרח גם ענין התענוג – ע"ד מלך ביפיו גר).

ולכאורה, איפכא מסתברא: דער ענין פון „משפט“ – שופטים ושוטרים תתן לך – איז פאַרבונדן מיט גדלות בכלל, ובפרט גדלות אין שכל, ובלשון הרמב"ם¹⁰, „אין מעמידין בסנהדרין .. אלא אנשים חכמים ונבונים“¹¹ מופלגין בחכמת התורה בעלי דעה¹¹ מרובה .. שנאמר¹² והתיצבו שם עמך בדומין לך (למשה) בחכמה כו'.

ב. ויש לומר הביאור בכל זה:

בפשטות קומט אויס, אַז די שייכות דוקא פון „משפט“ (דין) צו אידן, איז ניט אין אַזאַ גרויסער מאָס ווי די שייכות פון אַנדערע עניני תומ"צ צו אידן. ווייל אע"פ וואָס „מגיד“¹³ דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו – אלו הדינין¹⁴ – לישראל (דוקא), דאָך, זיינען אויך „או"ה¹⁵ נצטוו על הדינין שהיא אחת משבע מצות שנצטוו בני נח“, און דאָס וואָס דער פסוק זאָגט¹⁶, „משפטים בל ידעום“, באַ- ציט זיך דאָס נאָר¹⁴ אויף „תקדושת הדין“.

און דאָס קומט ר' לוי זאָגן, אַז דער ענין איז דוקא פאַרקערט: „משפט“ האָט נאָר אַ ספעציעלע חביבות ביים אוי- בערשטן, נאָך מער ווי „כל מה שבראתי“, און דערפאַר איז עס שייך דוקא צו דעם „עם שאני אוהב“. אשר ע"כ קומט אויס, אַז די שייכות פון „משפט“ צו אידן איז מער ווי אַנדערע עניני תומ"צ.

(10) הל' סנהדרין רפ"ב.
(11) חב"ד – ועד"ז בכ"מ ברמב"ם (ראה הנסמן בלקו"ש חכ"ג ע' 86 הערה 49).
(12) בהעלותך יא, טז.
(13) תהלים קמז, יט.
(14) תנחומא פרשתנו א.
(15) ל' התנחומא שם. וראה סנהדרין נו, סע"א ואילך. ולהעיר מהשקו"ט אם ב"נ מצווים לדון בפרטי הדינים כמשפטי התורה (ראה אנציקלופדי תלמודית ערך ב"נ (ע' שנה). ושי"נ).
(16) תהלים שם, כ.

ג. די הסברה בזה:

אין כללות ענין המשפט זיינען פאראן צוויי פרטים, ובלשון הכתוב – שופטים ושוטרים: „שופטים – דיינין הפוסקים את הדין, ושוטרים – הרודין את העם אחר מצותם .. עד שיקבל עליו את דין השופט”²⁰.

לכאורה דארף אויסקומען, אַז שופטים זיינען בלויז אַן „אמצעי” וואָס דער מעגלעכט אַז די משפטי התורה זאָלן ווערן קלאָר און באַוואוסט און קענען דורכגעפירט ווערן אין לעבן: אַזוי ווי עס קען ווערן אַ ספק וואָס איז דער משפט התורה, דארף מען האָבן „שופטים” – דיינים וועלכע זיינען מברר דעם פסק דין פון תורה; און אויך „שוטרים” וואָס ענינם איז דורכצופירן דעם פסק דין ומשפט בפועל „עד שיקבל עליו את דין השופט”.

וואָס לויט דעם קומט אויס, אַז שוטרים זיינען (אין אַ פרט²¹) מער עיקר ווי שופטים, ווייל זיי טוען אויף (דעם עיקר ותכלית) – „שיקבל עליו את הדין”.

אַבער ווי דער ענין פון „שופטים” איז מבואר בתורה, זיינען זיי נישט נאָר כדי מגלה ומודיע זיין לכל העם אַ קלאָרע הוראה, די דיני ומשפטי התורה, נאָר זיי האָבן (אויך) אַ תוכן און אַ תפקיד פאַר זיך.

און ווי דער רמב”ם²² איז מתאר

(20) ל’ רש”י ריש פרשתנו. וראה תנחומא פרשתנו ב. רמב”ם ריש הל’ סנהדרין. וראה לקו”ש חלד” ע’ 98 ואילך.

(21) אף ששופטים חשובים יותר משוטרים, כי השוטר הוא רק שליח השופט (ראה רא”ם וגו”א ריש פרשתנו) – מ”מ בנוגע להעיקר והתכלית (קיום הדין בפועל), הוא יותר בשוטרים מבשופטים (ראה תנחומא שם).

(22) ריש הל’ ממרים.

דעם מהות פון ב”ד הגדול שבירושלים – וואָס איז געווען דער עיקר ויטוד פון אַלע שופטים, ש”בכל שערין”²³ – אַז „הם עיקר תורה שבעל פה והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל”.

דער רמב”ם זאָגט דאָ דריי פרטים (ושלבים)²⁴ בנוגע דעם תפקיד פון ב”ד הגדול: א) „הם עיקר תורה שבעל פה” – דאָס איז נישט דער ענין פון „עמודי ההוראה”, נאָר דער עיקר פון תורה שבעל פה (ד.ה. נישט נאָר תורה אַלס הוראה, נאָר אויך – לימוד והבנת התורה)²⁵. ב) „והם עמודי ההוראה” – דער ענין פון בירור הלכה למעשה שבתורה, הוראה לפועל. ג) „ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל” – דער תפקיד אַז די הוראות הב”ד זאָלן אַרויסקומען (און אַנקומען) לכל ישראל²⁶.

(23) ראה פרשתנו יז, ח (ובפרש”י ד”ה דברי ריבות). ולהעיר גם מספרי עה”פ בכל שערין – להקיש כו’. רמב”ם הל’ סנהדרין פ”א ה”ג: קובעין בתחלה כו’. שם ה”ח. ועוד.

(24) ע”פ מ”ש הרמב”ם בהלכה שלאח”ז, דמה שלמדו „מפי השמועה” הוא „תורה שבעל פה”; „מפי דעתם באחת מן המדות כו” נק’ „משפט”; ו„על פי התורה אשר יורד” קאי על „התקנות והגזירות והמנהגות שיורו כו” –

יש לומר לכאורה, שזוהי ג”כ כוונת הרמב”ם כאן בג’ לשונות אלו: „עיקר תורה שבע”פ” – מה שלמדו מפי השמועה (קבלה איש מפי איש); „עמודי ההוראה” – תקנות גזירות ומנהגות; „חק ומשפט יוצא כו” – מה שלמדו באחת מן המדות כו’.

אבל משינוי לשון הרמב”ם – „עיקר תורה שבעל פה .. עמודי ההוראה .. חק ומשפט יוצא לכל ישראל” (שבדאי אינם סתם מליצות) משמע שכוונתו (עכ”פ – גם) להמבואר בפנים.

(25) ראה הקדמת הרמב”ם ל”ס’ היד בתחלתה: כל המצות .. בפירושן ניתנו.. והמצוה זו פירושה .. ומצוה זו היא הנקראת תורה שבעל פה. וראה צפע”נ שם.

(26) להעיר מהחילוק בין לאסוקי שמעתא

און אין דעם אלעם איז „לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל“³⁰.

און דאָס מיינט דער מדרש „מכל מה שבראתי אני אוהב אלא את הדין“ און אַז דער אויבערשטער האָט אָפּגעגעבן משפט ודין צו אידן: דאָ רעדט זיך נישט וועגן דעם תפקיד פון דורכפירן דין ומשפט אין אַלגעמיין (וואָס איז פאַראַן אויך ביי בני נח). נאָר וועגן דעם חידוש ענין פון „משפט“ – דער שכל וחכמה³¹ פון תורה שבע"פ, וואָס דער ענין אין משפט איז נישט צוליב לדעת את המעשה אשר יעשו, צוליב וועלט – ס'איז העכער (ובמילא מער אוהב למעלה) „מכל מה שבראתי“³², און דאָס איז אָפּגעגעבן געוואָרן צו אידן, כנ"ל.

ה. עפ"ז וועט מען אויך פאַרשטיין דעם טעם וואָס דאָס איז פאַרבונדן מיט

ד. און דאָס איז דער חילוק צווישן דעם ענין פון „שופטים“ ווי דאָס איז ביי אידן, און – ווי דאָס איז באַ בני נח „להושיב דיינין ושופטים בכל פלך ופלך“²⁷ – אַ חילוק עיקרי אין עצם מהותם:

ביי ב"נ, איז דער תפקיד פון די שופטים ודיינים בלויז כדי „לדון בשש מצות אלו ולהזהיר את העם“²⁷: די דינים זיינען צו זיי געגעבן געוואָרן פאַרטיקע-רהיט, בשלימותם²⁸; נאָר וויבאלד נישט יעדער איינער קען אַליין (בשכלו) מכוון זיין צום דין לאמתו, האָט די צייט דערצו א.ז.וו. מוז מען האָבן דיינים ושופטים וועלכע לערנען די דינים און זיינען מודיע דעם דין המתאים צו דער פאַסירונג (און אויך – זיך משתדל זיין, אַז די דינים זאָלן ווערן דורכגעפירט בפועל – „להזהיר את העם“).

משא"כ ביי בני ישראל איז דער ענין פון שופטים צום אלעם ערשטן – „עיקר תורה שבעל פה“.

צו זיי איז איבערגעגעבן געוואָרן תורה שכתב אַז זיי זאָלען זי לערנען און מפרש ומבאר זיין – תורה שבעל פה: זיי האָבן כח נישט בלויז צו קלאַר מאַכן ומפרש זיין אַ דין בתורה, נאָר ס'איז כחם (כמובן, לויט כללי התורה) צו מחדש זיין אין תורה²⁹;

אליבא דהלכתא, ופס"ד בנוגע לפועל – ראה ב"ב (קל, ב) אין למדין הלכה לא מפי למוד כו' עד שיאמרו לו הלכה למעשה (ראה רשב"ם שם. לקו"ש ח"י"ז ע' 50). רמב"ם הל' ממרים פ"ג ה"ו. וראה בארוכה המשך תרס"ו (ע' שצ ואילך. ע' תו ואילך). 27 לשון הרמב"ם הל' מלכים ספ"ט – מסנהדרין שם, ב.

28 להעיר מרמב"ם הל' מלכים (פ"י ה"ט): אין מניחין אותן לחדש דת כו' יעמוד בתורתו לא יוסיף ולא יגרע.

29 ראה בארוכה המשך תרס"ו שם (ע' שפג ואילך. ע' תד ואילך).

30 פרשתנו יז, יא. וראה ספרי ופרש"י שם: אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין. וראה לקו"ש ח"ה ע' 127 (ובהנשמך בהערה 26 שם). ולהעיר גם מנתיבות עולם (להמהר"ל) נתיב התורה פ"א: החכמים הם עצם התורה. ע"ש. ואכ"מ.

31 ראה פרדס (הובא באוה"ת ריש פרשתנו. סד"ה שופטים ושותרים תער"ב (בהמשך תער"ב ח"א)) דהספירות כולם נקראו שופטים מצד הבינה. 32 ע"פ המבואר בפנים יומתק השינוי בלשון המדרש בין המשל להנמשל – בהמשל אומר „שהיו לו בנים הרבה והי' אוהב את הקטן יותר מכולן והי' לו פרדס כו' אוהבו יותר מכל מה שהי' לו“, ואילו בנמשל אומר „אני אוהב אלא לישראל.. אני אוהב אלא את הדין“.

כי בהנמשל, ענין ה„פרדס“ שבמשפט ה"ה שלא בערך * לשאר עניני הבריאה (ולא רק שהוא יותר אוהב מהם). וכן (בנמשל) זה שישאל הם „נער.. ואוהבהו“ (בדלקמן סעיף ה) אינו בערך לשאר כל האומות.

(*) להעיר ממעשה מרכבה ומעשה בראשית ש„קוראין אותו פרדס“ דוקא בו (ולא בשדה) שייך טיול (רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ד ה"ג), שבתורה ה"ה סודות התורה כו'.

(ניט פאַרדעקט מיט זיינע מעלות וכיו"ב)
— זיי זיינען „נער ישראל“.

ובעבודה — דאָס שטייט בגילוי ביי אידן בשעת זיי האַלטן זיך קליין³⁸, בביטול — „ממעטין עצמכם“³⁹ — וואָס מצד דעם ווערן אידן „בעה"ב“ כביכול אויף תורה.

און דערפאַר איז די שייכות פון משפט צו אידן טיפער און שטאַרקער ווי אַנדער־רע עניני תומ"צ, ווייל אין התהוות, חידוש המשפט דריקט זיך אויס די „מעלה עצמית“ פון אידן, וואָס זיי זיינען איין מהות כביכול מיטן אויבערשטן, אלקי ומלך⁴⁰ המשפט.

דערמיט איז אויך מובן וואָס מען ברענגט אַ משל פון אַ מלך דוקא — ווייל אין נמשל, באַקומען די אידן (ניט סתם אַ זאך וואָס איז חביב, נאָר אַ זאך וואָס איז ביכולת נאָר פון אַ מלך צו געבן — די „בעלות“ אויף משפט, וואָס קומט (כנ"ל) פון אלקי ומלך המשפט.

ו. דער ענין הנ"ל בנוגע צו „משפט“ — זייענדיק אַן ענין כללי פון כל (ובכל) התומ"צ — איז פאַראַן מענינו ביי דעם קיום פון יעדער מצוה, על ידי כל אחד ואחת. והביאור:

דער חילוק צווישן „שופטים“ און „שוטרים“ איז בדומה צום חילוק צווישן „נעשה“ און „נשמע“: „שופטים“ איז ענינם — „נשמע“ — דער פאַרשטאַנד⁴¹ פון און מאַכן הערן תורה

דער חביבות פון אידן אַלס „נער ישראל“ דוקא³³:

אין דעם ענין פון בירור ההלכות שבתורה איז נוגע בעיקר³⁴ דער ענין פון גדלות בשכל וחכמה, כנ"ל, אָבער דאָס וואָס דער אויבערשטער „גיט אַפ“ תורה, כביכול, צו די (שופטים פון) אידן, באופן אַז זיי זיינען „עיקר תורה שבעל פה“ — דאָס איז ניט מצד זייער מעלה בשכל וחכמה, נאָר דערפאַר וואָס ישראל וקוב"ה כולא חד³⁵, אידן זיינען, כביכול, איין זאך מיטן אויבערשטן, מיט נותן התורה.

און אויף דעם איז אַ משל די חביבות פון אַ בן קטן דוקא. די אהבת האב צו אַ בן קטן איז ניט פאַרבונדן מיט מעלות הבן (ובפרט — גלויות) (וואָרום ער איז דאָך נאָך אַ קטן), נאָר דערפאַר וואָס זיי (האב והבן) זיינען אַן עצם אחד³⁶.

ועד"ז בנמשל בנוגע צו אידן: עס איז פאַראַן די חביבות צו אידן מצד דעם וואָס זיי זיינען אַן „עם חכם ונבון“³⁷; אָבער די אהבה עצמית פון דעם אוי־בערשטן צו אידן איז מצד זייער עצם

(33) בהבא לקמן — להעיר (בא"א קצת) מאוה"ת פרשתנו ע' תתיט ואילך. סד"ה שופטים תער"ב הנ"ל.

(34) אף שצ"ל גם ענין הביטול, ואדרבה — הטעם שקבעו הלכה כב"ה ולא כב"ש (אף שב"ש „מחדידי טפי“ — יבמות יד, א), הוא „מפני שנוחין כו' ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לדבריהם“ (עירובין יג, ב) — ראה בארוכה סה"מ תרכ"ז (ע' רעו ואילך. ע' רצ ואילך). המשך תרס"ו ע' תכב ואילך. לקו"ש חכ"א ע' 115. ועוד.

(35) להעיר גם מלקו"ש ח"ט ע' 386-7. וראה שם הערה 54.

(36) ראה ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (ע' תקנג. ובהוצאת הנשא — ע' תקעז). וראה לקו"ש חכ"א ע' 20 ואילך (וש"נ). וראה שם הערה 6.

(37) ואתחנן ד, ו.

(38) ראה גם לקו"ש שם ע' 21.

(39) חולין פט, א. וראה גם פ"י מהר"ו למד"ר שם.

(40) ומלך ממשל משפטים (רמב"ם הל' מלכים ספ"ג. שם פ"ד) ועיין מהר"ץ חיות בס' תורת נביאים פ"ז (דין מלך ישראל). ואכ"מ.

(41) מל' דבר גו' כי שומע (ש"א ג, ט) וכיו"ב.

להיות לו דירה בתחתונים, אַז אַלע „תח-
תונים“ זאָלן ווערן אַ „דירה“ וכלי צו גיט-
לעכקייט. בשעת ביי אַ אידן טוט זיך
אויף בלויז דער „נעשה“ – עשי, קבלת
עול – איז אע״פּ אַז אין דעם דריקט זיך
אויס זיין ביטול צום רצון העליון, איז
דאָס אָבער ניט אַן ענין וואָס דרינגט
דורך זיין מציאות בכל פרטי, אויך די
כחות פנימיים;

כדי עס זאָל זיך דורכפירן די כוונה
פון „דירה בתחתונים“⁴³ איז ניט גענוג
וואָס אַ איד איז זיך מבטל צום רצון
העליון, נאָר ער כולו ובכל פרטיו מוז
ווערן אַ „כלי“ („דירה“) צו קדושה,
וואָס דאָס איז דוקא ווען עס איז
(אויך) דאָ (כוחותיו הפנימיים) „נשמע“,
הבנה והשגה.⁴⁴

ז. ע״ד ווי ס׳איז פאַראַן אַ מעלה אין
לימוד (והבנת)⁴⁵ התורה „נשמע“ לגבי
קיום המצות – ע״ד זיינען דאָ די צוויי
ענינים אין קיום כל מצוה גופא:

כידוע⁴⁶, זיינען אין מצוות פאַראַן
צוויי סוגי כוונות: א) די כוונה כללית
וואָס איז שווה בכל המצוות (חלק דנוסח
הברכה השווה בכל המצוות) – „אשר

ומצוות; און „שוטרים“ טוען אויף דעם
„נעשה“ – די עשי בפועל, כולל אויך
מעשה מלשון כפי⁴² (בדוגמת השוטרים),
וואָס בכללות איז דאָס דער ענין פון
קבלת עול.

קען מען מיינען אַז „נשמע“ איז ניט
קיין ענין ותכלית פאַר זיך, עס איז
נאָר מעין הכשר מצוה והכנה, וואָס
פירט צו עשיית מצות – האָט מען
אויף דעם די הוראה פון דעם מדרש
הנ״ל, אַז דער אויבערשטער הייסט עס
זאָל זיין „נשמע“ (שופטים) אַלס אַן
עבודה לעצמה.

וואָס דאָס איז אויך איינער פון די
ביאורים אין דעם וואָס דער סדר איז
„נעשה ונשמע“ (נעשה קודם לנשמע)
– דאָס איז ניט נאָר צוליבן „נעשה“,
אַז די תנועה פון קבלת עול זאָל זיין
בתקפה ובשלמותה, אַן אַן אַריינמישונג
פון טעמים שכליים מצד „נשמע“, נאָר
דאָס איז אויך צוליבן „נשמע“:

ווען דער „נשמע“ קומט פאַר „נעשה“,
קען זיין אַז דער „נשמע“ איז בלויז אַ
הכנה והכשרה צום „נעשה“ – לימוד
מביא לידי מעשה;

בשעת אָבער דער „נשמע“ קומט נאָכן
„נעשה“, נאָך דעם וואָס די עשי איז
שוין „אָפּגעטאָן“ געוואָרן – איז מובן אַז
דער „נשמע“ איז (ניט צוליבן „נעשה“,
נאָר) אַן עבודה (ושלמות) ותכלית
פאַר זיך.

הטעם בזה – ווייל די שלימות החבי-
בות והתענוג דלמעלה איז ווען ביי
אידן איז פאַראַן אויך די הבנה והשגה
אין עניני תומ״צ. וואָרום נתאוה הקב״ה

(43) ועאכר״כ מ״ש כ״ב בוח״ב (מב, ב. תניא ספ״ד)
„בגין דישתמודעון ל״י. ובע״ח (ש׳ הכללים
בתחלתו) „ויכירו גדולתו“.

(44) ראה אוה״ת פרשתנו שם: דירה בתחתונים
.. י״ עקב .. שנמשך האור והשפע ע״י צמצום
התורה ומצוות וזהו תכלית רצונו ית׳. ובהמשך
תער״ב שם (ע׳ קג): וענין מ״ש שאוהב את
המשפט י״ל שזהו מה שיש מעלה בפנימי על
המקיף .. שהמשפט הוא בע״ס. וראה גם לקו״ש
שם ע׳ 22 ואילך.

(45) להעיר שבתובשע״פ צ״ל הלימוד דוקא
בהבנה (ש״ע אדה״ז חא״ח ס״נ ס״ב (ממג״א
טו״ט). הל״ת ת״ת ספ״ב.

(46) ראה לקו״ש שלח מ, א. עטרת ראש נח,
סע״ב ואילך. ובכ״מ.

(42) ב״י לטו״י ד סרמ״ת. וראה לקו״ת בחוקותי
מח, א. ולהעיר מאגה״ק ס״ב (קיה, א״ב) בהפרש
בין „מעשה“ ו„עבודה“. וצ״ע.

איז פאַראַן דער עונג העליון ב"ה (ע"ד הנ"ל, אַז דער „נתאוה הקב"ה" איז דוקא צו האָבן אַ דירה בתחתונים, וואָס ווערט אויפגעטאָן דורך דער המשכה (אויך) בפנימיות⁵¹).

ח. אע"פּ אַז ביי יעדער מצוה איז פאַראַן דער עילוי פון „משפט" (מצד הכוונה ותוכן פרטי שבמצוה זו) – קומט עס אָבער ניט צו דעם עילוי וואָס איז דאָ אין „משפט" כפשוטו.

וואָרום⁵² דער עונג אלקי וואָס איז מלוכש אין מצות (אין יעדער מצוה אַן אַנדער סוג עונג) – איז נאָר אַ הארה פון דעם עונג העליון ב"ה, וואָס איז מיוחד במהותו ועצמותו ית'; און דער אויבערשטער אַליין איז דאָך פשוט בתכלית הפשיטות, און ס'איז ניט שייך ביי אים קיין התחלקות כו', נאָר ער איז דער „מקור התענוגים", וואָס פון דאָרט ווערט נמשך אַ „הארה במצות לכל בחי' כמדריגתה".

און דאָס איז דער אויפטו פון „משפט" – „שופטים ושוטרים תתן לך" – וואָס דערמיט ווערט געמיינט (ניט דער ענין פרטי פון משפט, נאָר) ענין הכללי בשייכות צו גאַנץ תומ"צ (כנ"ל ס"ד בארוכה). און דערפאַר זאָגט מען דערויף „אני ה' אוהב משפט" – ווייל אין דעם שטייט בגלוי (ניט נאָר אַ הארה פון דעם עונג העליון, ווי אין יעדער מצוה פרטית, נאָר) דער מקור התענוגים, דער „נתאוה" פון עצמותו ית'.

און דאָס איז אויך דער טעם וואָס דער ענין פון משפט ווערט געגעבן צו אידן מצד דעם וואָס „נער ישראל ואוהבהו" – דוקא צוליב זייער (מעלה פון) קטנות

קדשנו במצותיו וציונו, קיום רצון העליון, קבלת עול מצות; ב) די כוונה פרטית וואָס איז פאַרבונדן מיטן תוכן פרטי וסגולה מיוחדת וואָס איז דאָ אין דער מצוה – „להניח תפליך" [וכמו: רמ"ח מ"ע כנגד רמ"ח איברים⁴⁷ ושט"ה מל"ת כנגד שט"ה גידים – און יעדע מצוה טוט אויף אַ זיכוך אין איר אבר און טייל פון מענטשן⁴⁸], וואָס דאָס איז אַן ענין של טעם ודעת.

דער חילוק צווישן די צוויי כוונות איז פאַרבונדן מיט די צוויי ענינים אין מצוות⁴⁹: א) דער רצון העליון ב"ה שבמצות – וואָס אין רצון איז ניטאָ קיין התחלקות, און מצד דעם זיינען אַלע מצוות גלייך. ב) עונג העליון ב"ה (די פנימיות פון דעם רצון העליון שבמצוות) – וואָס דער „עונג העליון" איז אַנדערש בכל מצוה.

[ע"ד⁵⁰ ווי דער חילוק צווישן רצון ועונג שבנפש האדם, אַז אין רצון איז ניטאָ קיין התחלקות, דער (תוקף ה)רצון איז גלייך אין אַלע רצונות בשווה; משא"כ אין תענוג איז דאָ התחלקות, אין יעדן כח איז פאַראַן אַן אַנדער מין תענוג].

און דערפאַר איז פאַראַן אַן עילוי אין דער כוונה פרטית פון מצות לגבי דער כוונה כללית⁵⁰ – ווייל אין דעם

(47) שכל אבר ואבר אומר לו עשה בי מצוה (הובא בסוף הקדמת סה"צ להרמב"ם, והוא בתנחומא תצא ב, בשינוי ל' קצת).

(48) ראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 412 ואילך. וש"נ.

(49) עיין לקו"ת במדבר יח, א"ב. אוה"ת ר"ה (כרך ה) ע' ב'ק' ואילך. וראה לקמן ע' 179 ואילך.

(50) ראה ד"ה אדון עולם תשמ"ג (סה"מ – מלוקט ח"א ע' תלב ואילך) התייור להמבואר ברוב הדרושים (ראה הנסמן בהערה 46. ועוד) – שהכוונה כללית היא למעלה מהכוונה פרטית.

(51) ראה לקו"ש שם ע' 413 ואילך.

(52) ראה בארוכה בכ"ז – אוה"ת ר"ה שם.

בנוגע דעם ענין פון שופר געפינט מען צוויי קצוות⁵⁷: „שופר“ איז מלשון „שפרו מעשיכם“⁵⁸, וואָס איז דער ענין פון תענוג; ולאידך, דער קול השופר איז מטיל אימה וחרדה⁵⁹ (היפך העונג).

איז דער צ״צ דערויף מבאר⁶⁰, אַז „שופר“ איז די בחינה פון „מקור התענוג גים“ וואָס איז אינגאנצן העכער פון גילוי התענוג, און דערפאַר איז ער מטיל אימה וחרדה, ווייל דער גילוי פון מקור התענוגים, איז פאַרבונדן מיט ביטול ופשיטות כנ״ל.

[וכידוע⁶¹ דער משל פון בעש״ט אויף קול שופר, אַז דאָס איז בדוגמת דעם קול פשוט⁶² פון בנו יחידו של המלך, וואָס „אביו יכירו בטביעת עין דקלא“].

אַבער מאידך, איז „שופר“ מלשון תענוג, היות אַז דאָס איז דער מקור

וביטול – ווייל דער פאַרבונד מיט מקור התענוגים איז⁵³ ניט דורך אַן עבודה פון טעם והרגש העונג, וואו ס׳איז נרגש מציאות האדם, נאָר אדרבה: דוקא דורך פשיטות פאַרבינדט מען זיך מיט דער פשיטות שלמעלה⁵⁴.

ט. פ' שופטים לייענט מען אַלע מאָל בתחילת חודש אלול

– ברוב השנים איז שבת פ' ראה נאָך אין חודש מנ״א – ש״ח אלול; און אפילו ווען עס פאַלט אויס בר״ח אלול, איז עס דער ערשטער טאָג ר״ח (ל' מנ״א), אָבער א' אלול איז אַלעמאָל בפ' שופטים –

איז מובן, אַז דער ענין הנ״ל בנוגע צו שופטים האָט אַ שייכות מיוחדת צו חודש אלול, וואָס פון די מנהגי ישראל בחודש זה (וועלכע הויבט זיך אָן פון א' אלול⁵⁵) איז תקיעת שופר דאלול⁵⁶:

גם בחודש תשרי, משא״כ שופר דאלול (ואף שישנו בר״ה – ה״ה סוג אחר לגמרי בתקיעות*). ואכ״מ).

(57 ראה ככ״ז – אוה״ת שם פ״ב ופ״ד. ולהעיר מאוה״ת (יהל אור) תהלים ע״ב. (58 ל' המדרש – ויק״ר פכ״ט, ו. מדרש תהלים פא, ד.

(59 כמש״נ (עמוס ג, ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו – הובא בטאו״ח (וני״כ) שם בנוגע לאלול.

(60 באוה״ת שם. (61 הובא בהמשך וככה תרל״ז פרק ע. (62 בהמשך שם אומר „קול גדול“, אבל בנמשל אומר „קול פשוט“. וראה בארוכה סידור ד״ה להבין ענין תק״ש ע״פ כוונות הבעש״ט (רמד, ג ואילך) דענין של תק״ש הוא קול פשוט המעורר הפשיטות דלמעלה.

(53 ראה לקו״ת שם (יה, ג), „היינו ע״י אני אותיות אין“ (וראה בהנסמן שם). וראה אוה״ת שם פ״ד – הובא לקמן בפנים.

(54 ע״ד מאמר הבעש״ט (כתר שם טוב בהוספות סקנ״ד (ואילך). וש״נ) דפשיטות העצמות מתגלה בהפשיטות דאיש פשוט.

(55 ראה הדיעות בזה בנ״כ הטושו״ע או״ח סתקפ״א. ואנו אין לנו אלא הוראת נשיאנו כ״ק מו״ח אדמו״ר (היום יום אדר״ח אלול) שביום השני דר״ח אלול מתחילין לתקוע, וביום הראשון תוקעין (רק*) להתלמד.

(56 וכ״ה בנוגע ההוספה בתהלים (ג״פ ליום). משא״כ אמירת לדוד ה' אורי גו' – שמתחיל בא' דר״ח אלול. אבל להעיר, שב' ענינים אלו נמשכים

(*) אף ש״ל ששייכים זל״ז – ראה לקו״ש ח״ט ע' 129 ואילך. שם ע' 317 בהערה.

(*) ומסתבר שגם בהמשל הכוונה לקול פשוט, שהרי „מחמת אריכות הזמן שכח גם לשון מדינתו“, והמלך מכירו (רק) ע״י קולו.

(*) אלא שבפנימיות הענינים, זה שתוקעין להתלמד באדר״ח אלול הוא התחלה של ענין השופר – ראה בארוכה לקו״ש חל״ד ע' 95 ואילך.

התענוגים פון וועלכן עס ווערן נמשך כל מיני תענוג.
 איז מסיים), אַז „מיד אני גואל אתכם
 גאולה שלימה“⁶³.

(ממאמר ושיחת ש"פ שופטים תשכ"ז.
 ד"ה יו"ט של ר"ה תשמ"ב*)

וואָס דאָס איז ע"ד וואָס דער מדרש
 איז מבאר בנוגע צו משפט – שופטים
 ושוטרים תתן לך – אַז אין דעם איז
 פאַראַן דער „אני ה' אוהב משפט“, און
 דערפאַר איז עס פאַרבונדן מיט אידן ווי
 זיי זיינען אין דעם אופן פון „נער ישראל
 ואוהבהו“, כנ"ל.

ווע"י ענין ה"משפט" (שלימות פון דין
 בכלל) ווערט אויפגעטאָן (ווי דער מדרש

(63) ראה סד"ה שופטים תער"ב בביאור סיום
 דברי המדרש (דבזכות המשפט „אני... משרה
 קדושת ביניכם... מיד אני גואל אתכם גאולה
 שלימה“) – כי ע"י המשפט ממשיכים עצמות
 אוא"ס. ע"ש. וראה לעיל סעיף ח.

(*) נדפס כולו בסה"מ מלוקט ח"א ע' תכא ואילך.

